

O'ZBEKISTONDA MILLIY G'OYA VA MAFKURANING SHAKLLANISH TARIXI (1991-2025)

Muallif: Shakhbozbek Usmonov Nurillo o'g'li

Tashkilot: Millat Umidi Universiteti

Email: shakhbozbek.usmonov@gmail.com

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada 1991–2025 yillarda O'zbekistonda milliy g'oya va mafkuraning shakllanishi, davlat siyosatidagi o'rni, ta'lim va madaniyat tizimiga ta'siri hamda Yangi O'zbekiston davridagi modernizatsiya jarayonlari ilmiy tahlil qilingan. Tadqiqot davomida Konstitutsiya, Prezident farmonlari, ta'lim islohotlari, milliy bayramlarning tiklanishi va yoshlar ongidagi mafkuraviy o'zgarishlar asos qilib olindi. Maqola tarixiy manbalar, qonunchilik hujjatlari va statistik ma'lumotlarga tayangan holda yozilgan.

Kalit so'zlar: milliy g'oya, mafkura, istiqlol, Yangi O'zbekiston, ma'naviyat, davlat siyosati, tarixiy xotira.

ABSTRACT

This article provides a scholarly analysis of the formation of the national idea and ideology in Uzbekistan during 1991–2025, their role in state policy, their influence on the education and cultural systems, as well as the modernization processes of the “New Uzbekistan” era. The research is based on the Constitution, presidential decrees, educational reforms, the restoration of national holidays, and ideological changes in the worldview of the youth. The article relies on historical sources, legislative documents, and statistical data.

Keywords: national idea, ideology, independence, New Uzbekistan, spirituality, state policy, historical memory.

АННОТАЦИЯ

В данной статье научно проанализированы процессы формирования национальной идеи и идеологии в Узбекистане в 1991–2025 годах, их место в государственной политике, влияние на систему образования и культуры, а также модернизационные процессы периода «Новый Узбекистан». В ходе исследования использованы Конституция, указы Президента, образовательные реформы, возрождение национальных праздников и идеологические изменения в сознании молодежи. Статья основана на исторических источниках, законодательных документах и статистических данных.

Ключевые слова: национальная идея, идеология, независимость, Новый Узбекистан, духовность, государственная политика, историческая память.

KIRISH

1991-yil 31-avgustda O'zbekiston mustaqillikka erishdi va shu bilan mamlakatda yangi mafkuraviy davr boshlandi. Sobiq Sovet mafkurasidan butunlay voz kechish, milliy o'zlikni anglash va yangi mafkuraviy yo'nalishni yaratish zaruriyati paydo bo'ldi. Birinchi Prezident I.A. Karimov ta'kidlaganidek: *“Har qanday jamiyat mafkurasiz yashay olmaydi. Mafkura - xalqni birlashtiradi, ertangi kunga ishonch beradi.”* Shu sababli, milliy g'oya davlat siyosatining ideologik poydevoriga aylandi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

- **Normativ-huquqiy manbalar:** O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi (1992), “Ta'lim to'g'risida” qonun (1997), PF-6191-son Farmon (2021).
- **Asosiy konseptual adabiyotlar:** I.A. Karimovning “Yuksak ma'naviyat - yengilmas kuch” (2008), Sh.M. Mirziyoyevning “Yangi O'zbekiston strategiyasi” (2021).
- **Metodologiya:** Tarixiy-tahliliy, solishtirma yondashuv, statistik ma'lumotlar va huquqiy manbalarni tahlil qilish.

NATIJALAR VA MUHOKAMA

1. 1991-2000 yillar: Milliy g'oyaning shakllanish davri

Muhim voqealar:

- **1992-yil - Konstitutsiya qabul qilindi.** 12-moddada: *“Hech qaysi mafkura davlat mafkurasini sifatida o'rnatilishi mumkin emas”* deb belgilandi.
- **1993-yil - Ma'naviyat va ma'rifat markazi tashkil etildi.**
- **1997-yil - “Ta'lim to'g'risida” qonun va Kadrlar tayyorlash milliy dasturi.**
- **Davlat ramzlari va bayramlar qayta tiklandi:** Navro'z, Ramazon, Qurbon hayiti, Mustaqillik kuni, Amir Temur yili.

Xulosa: Bu davrda milliy g'oya mustaqillikni saqlash, tarixiy merosga qaytish va milliy o'zlikni tiklash tamoyillariga asoslandi.

2. 2000–2016 yillar: Mafkuraning davlat siyosatiga aylanishi

Ta'lim va mafkuraviy tizim:

- **2001-yil - “Milliy istiqlol g'oyasi” fan sifatida o'quv dasturlariga kiritildi.**
- **2008-yil - I.A. Karimovning “Yuksak ma'naviyat — yengilmas kuch” asari chop etildi.**

Asosiy qadriyatlar:

- Vatan - muqaddas.
- Tarixiy xotira - millat poydevori.
- Ma'naviyat - mustaqillik tayanchi.
- Millatlararo totuvlik - taraqqiyot omili.

Tahdidlar va qarshi kurash:

- Ekstremistik guruhlar (“Hizb ut-Tahrir”, IMU) faoliyati kuchaydi.

- Davlat Ma'naviyat va ma'rifat markazi, Kamolot, Oila markazlari orqali mafkuraviy immunitetni mustahkamladi.

3. 2017-2025 yillar: Yangi O'zbekiston va mafkuraning modernizatsiyasi

Prezident Sh.M. Mirziyoyev siyosati asosida:

- “Inson qadri uchun” g'oyasi mafkuraning markaziga aylandi.
- 2020-yil - Yoshlar ishlari agentligi tashkil etildi.
- 2021-yil - PF-6191-son Farmon (“Ma'naviyat va ma'rifat tizimini takomillashtirish”).
- 2022-yil - “Yangi O'zbekiston strategiyasi” tasdiqlandi.

Yangi mafkuraning o'ziga xosligi:

- Ochiqlik, xalq bilan muloqot, tashabbusga erkinlik.
- Innovatsiya, tadbirkorlik, ayollar va yoshlarga e'tibor.
- Din-davlat munosabatlarining sog'lom modeli.

XULOSA

1991- 2025 yillarda O'zbekiston milliy g'oyasi va mafkurasi quyidagi bosqichlardan o'tdi:

Bosqich	Asosiy mazmun
1991–2000	Milliy o'zlikni anglash, tarixiy merosga qaytish
2000–2016	Mafkurani davlat tizimiga integratsiya qilish
2017–2025	“Inson qadri”, ochiqlik va innovatsiyalar mafkurasi

Bugungi kunda milliy g'oya faqat shior emas, balki jamiyat tafakkurida mustahkam o'rnashgan ma'naviy-ijtimoiy tizimga aylandi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Karimov, I. A. (2008). *Yuksak ma'naviyat — yengilmas kuch*. Toshkent.
2. Mirziyoyev, Sh. M. (2021). *Yangi O'zbekiston strategiyasi*. Toshkent.
3. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi (1992).
4. O'zbekiston Respublikasi “Ta'lim to'g'risida” Qonuni (1997).
5. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PF-6191-son Farmoni (2021).
6. Ma'naviyat va mafkura bo'yicha ilmiy adabiyotlar (1991–2024).